

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงระดับของสมรรถนะเกี่ยวกับมนุษย์ของนักศึกษายาบาล วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า และเปรียบเทียบสมรรถนะเกี่ยวกับมนุษย์ของนักศึกษายาบาล จำแนกตามชั้นปี อัตมโนทัศน์ ทักษะคิดต่อวิชาชีพ และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษายาบาล วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า ในปีการศึกษา 2533 ซึ่งได้แก่ นักศึกษายาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 ที่กำลังปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย จำนวนชั้นปีละ 20 คน รวม 60 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงตามสถานที่ และเวลาฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ได้แก่ แบบวัดอัตมโนทัศน์ แบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพ และแบบวัดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ชุดที่ 2 เป็นแบบสังเกต ซึ่งใช้วัดสมรรถนะเกี่ยวกับมนุษย์ของนักศึกษายาบาล ได้แก่ สมรรถนะด้านการติดต่อสื่อสาร สมรรถนะด้านการสร้างสัมพันธภาพ และสมรรถนะด้านการร่วมรู้สึก ได้ตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษายาบาลจำนวน 6 ท่าน ทดสอบความเที่ยงของเครื่องมือแบบสอบถามชุดที่ 1 โดยนำไปทดลองใช้กับนักศึกษายาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี ชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 ชั้นปีละ 10 คน รวม 30 คน และทดสอบหาค่าตรรกษนิความสอดคล้องของการสังเกตของเครื่องมือชุดที่ 2 โดยนำไปทดลองใช้กับนักศึกษายาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 ที่กำลังปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย ชั้นปีละ 2 คน รวม 6 คน ซึ่งผู้วิจัยทำการสังเกตร่วมกับผู้ช่วยวิจัย 3 ท่าน นำแบบสอบถามของเครื่องมือชุดที่ 1 ไปหาค่าความเที่ยงโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช ได้ค่าความเที่ยงของแบบวัดอัตมโนทัศน์ แบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพ และแบบวัดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เรียงตามลำดับ ดังนี้ .89 , .77 และ .87

และ หลังจากดำเนินการหาค่าความเที่ยงกับกลุ่มตัวอย่าง ได้ค่าความเที่ยงเรียงตามลำดับ ดังนี้ .94 , .78 และ .88 และ หาค่าตรงรชนีความสอดคล้องของแบบสังเกตโดยใช้วิธีของ วิลเลียม เอ สกอตต์ ได้ค่าตรงรชนีของความสอดคล้อง ของแบบวัดสมรรถนะในการติดต่อสื่อสาร แบบวัดสมรรถนะในการสร้างสัมพันธภาพ และแบบวัดสมรรถนะในการร่วมรู้สึก เรียงตามลำดับ ดังนี้ .95, .94 และ .96 และหลังจากดำเนินการหาค่าความเที่ยงกับกลุ่มตัวอย่างได้ค่าความเที่ยง เรียงตามลำดับ ดังนี้ .92, .91 และ .93

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 3 สัปดาห์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบสมรรถนะเกี่ยวกับมนุษย์ของนักศึกษายาบาล จำแนกตามชั้นปี โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way-ANOVA) และจำแนกตาม อัตมโนทัศน์ทัศนคติต่อวิชาชีพ และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานใช้การทดสอบค่าที (t-test)

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ดัชนีระดับของ อัตมโนทัศน์ ทัศนคติต่อวิชาชีพ และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของนักศึกษายาบาล พบว่า นักศึกษายาบาลมีอัตมโนทัศน์อยู่ในเกณฑ์เฉลี่ย 5.21 ซึ่งจัดว่ามีอัตมโนทัศน์ในด้านบวก มีทัศนคติต่อวิชาชีพอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ย 3.67 ซึ่งจัดว่ามีทัศนคติต่อวิชาชีพในระดับปานกลาง ซึ่งไม่จัดอยู่ในด้านบวก หรือลบ และมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ย 3.73 ซึ่งจัดว่ามีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในระดับสูง (ตารางที่ 4)
2. นักศึกษายาบาลมีสมรรถนะเกี่ยวกับมนุษย์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักศึกษายาบาลมีสมรรถนะด้านการติดต่อสื่อสารโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 160.63$) ถ้าจำแนกถึงสมรรถนะย่อยของการติดต่อสื่อสาร พบว่า นักศึกษายาบาลมีสมรรถนะด้านการพูด และการแสดงออกของท่าทาง โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($\bar{x}=88.29$) และมีสมรรถนะด้านการฟังโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=72.33$) นักศึกษายาบาลมีสมรรถนะด้านการสร้างสัมพันธภาพ และด้านการร่วมรู้สึก โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งได้ค่าคะแนนเฉลี่ยตามลำดับดังนี้ 84.27 และ 78.34 (ตารางที่ 6)

3. เมื่อเปรียบเทียบสมรรถนะเกี่ยวกับมนุษย์รายด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามชั้นปี อัครมนทัศน์ ทศนคติต่อวิชาชีพ และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ต่างกัน พบว่าไม่มี ความแตกต่างกัน (ตารางที่ 11, 12, 13, 14)

4. ระดับของสมรรถนะด้านการติดต่อสื่อสารของนักศึกษาพยาบาล ในด้านการพูด และการแสดงออกของท่าทาง จำแนกตามรายข้อ พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการแสดงออก ด้านการพูดและท่าทางส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง พฤติกรรมที่แสดงออกในระดับปานกลาง ได้แก่ การใช้คำพูดตอบโต้อย่างมีเหตุผล น้ำเสียงนุ่มนวลมีการทอดเสียง การพูดอย่างคล่องแคล่ว ไม่อ้ออึ้งลังเล การพูดจาฉะฉานชัดเจนชัดถ้อยชัดคำ ใช้คำพูดที่เป็นการตำหนิการกระทำแทนการตำหนิที่ตัวบุคคล และพฤติกรรมที่แสดงออกในระดับต่ำ คือ การใช้คำถามปลายเปิดเพื่อกระตุ้น ให้ผู้อื่นพูด (ตารางที่ 7)

5. ระดับของสมรรถนะด้านการสร้างสัมพันธภาพของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามรายข้อ จากแบบสังเกต พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีพฤติกรรมแสดงออกด้านการสร้าง สัมพันธภาพส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง และ พฤติกรรมแสดงออกที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การกล่าวคำ"ขอบคุณ"เมื่อได้รับคำชม การแสดงการทักทายผู้อื่นก่อน และการมีหน้าตาที่ยิ้มแย้ม แจ่มใสตลอดเวลา (ตารางที่ 8) และระดับของสมรรถนะด้านการสร้างสัมพันธภาพ ของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตามรายข้อ จากแบบสอบถาม พบว่าอยู่ในระดับค่อนข้างสูงทุกข้อ (ตารางที่ 9)

6. ระดับของสมรรถนะด้านการร่วมรู้สึกของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามรายข้อ พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีพฤติกรรมดังต่อไปนี้อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ น้ำเสียงแสดงออก ถึงอารมณ์ร่วมไปกับเรื่องราวที่ผู้อื่นเล่า การใช้คำพูดที่แสดงถึงความห่วงใย เห็นใจ ให้กำลังใจ และพฤติกรรมที่ถือว่าไม่มีสมรรถนะควรมีการปรับปรุง คือ การใช้คำพูดที่เป็นการ สะท้อนถึงความรู้สึก ความคิด หรือ ความต้องการของผู้อื่น (ตารางที่ 10)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล และ สรุปผลการวิเคราะห์สมรรถนะเกี่ยวกับมนุษย์ ของนักศึกษาพยาบาล สามารถอภิปรายประเด็นที่สำคัญได้ ดังนี้

1. นักศึกษาพยาบาลมีสมรรถนะเกี่ยวกับมนุษย์ด้านการติดต่อสื่อสาร อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาถึงด้านย่อยพบว่า นักศึกษาพยาบาลมีสมรรถนะด้านการพูดและการแสดงออกของท่าทางในระดับสูง และ มีสมรรถนะด้านการฟังในระดับปานกลาง ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยูรี คีรวิงค์ (2532) ที่พบว่าผู้สำเร็จการศึกษาใหม่มีความสามารถในการฟังอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ย 29.47 คิดเป็นร้อยละ 66.98 ซึ่งอยู่ในระดับของทักษะการฟังต่ำ ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษาพยาบาลมีสมรรถนะในการฟังที่สูงขึ้น แต่ยังอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ที่ทางสถาบันการศึกษาควรมีการพัฒนาให้อยู่ในเกณฑ์สูง เพราะสมรรถนะในการติดต่อสื่อสาร เป็นกระบวนการของการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ความต้องการ ซึ่งอาจจะเป็นคำพูด ข้อความ สัญลักษณ์ การแสดงสีหน้าหรือท่าทาง ซึ่งก่อให้เกิดความเข้าใจในปัญหา หรือความต้องการของผู้อื่น (Rogers ,1971 และ Northouse ,1985) และจากการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการติดต่อสื่อสาร รายข้อ พบว่า พฤติกรรมการแสดงออกของนักศึกษาพยาบาลที่จัดอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ พฤติกรรมในเรื่อง การใช้คำพูดตอบโต้อย่างมีเหตุผล น้ำเสียงนุ่มนวลมีการทอเสียง พูดอย่างคล่องแคล่วไม่อ้ออึ้งลังเล พูดจาฉะฉานชัดถ้อยชัดคำ ใช้คำพูดที่เป็นการตำหนิการกระทำแทนการตำหนิที่ตัวบุคคล และ พฤติกรรมที่มีการแสดงออกอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งควรมีการพัฒนาอย่างมาก คือ การใช้คำถามปลายเปิดเพื่อกระตุ้นให้ผู้อื่นพูด ซึ่งจะเห็นได้ว่า พฤติกรรมการแสดงออกของสมรรถนะด้านการติดต่อสื่อสาร ของนักศึกษาพยาบาลที่พบว่าอยู่ในระดับปานกลางนั้น มีความเกี่ยวข้องกับแสดงออกด้านการพูดเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ การใช้และการเรียบเรียงคำพูด การพูดมีเนื้อหาสาระสำคัญ และความมั่นใจในการพูด ซึ่งลักษณะของพฤติกรรมดังกล่าวนี้ควรมีการพัฒนาให้นักศึกษามีสมรรถนะที่สูงขึ้น

2. นักศึกษาพยาบาลมีสมรรถนะเกี่ยวกับมนุษย์ด้านการสร้างสัมพันธภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ ปัทมา ใจเพชร (2535) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลัง มนุษย์สัมพันธ์ ทักษะทางการพยาบาลและการรับรู้โครงสร้างองค์การพยาบาลกับทักษะการคิดของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลศูนย์ กระทรวงสาธารณสุข พบว่าพยาบาลหัวหน้างานหอผู้ป่วยมีมนุษย์สัมพันธ์ในระดับสูง ร้อยละ 75.6 ทั้งนี้เนื่องจาก หัวหน้าหอผู้ป่วยมีประสบการณ์ในการทำงานหรือมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และมีวุฒิภาวะมากกว่านักศึกษา บุคคลที่มีประสบการณ์การทำงานกับคนหลายประเภทจะทำให้มองชีวิตได้อย่างกว้างไกล ลึกซึ้งและมีวุฒิภาวะเพิ่มมากขึ้น มีผลต่อความสามารถในการ

ทำงานร่วมกับบุคคลอื่น (จินตนา ญาติบรรทุง, 2529) ดังนั้น สมรรถนะด้านการสร้างสัมพันธ์ทางต้องอาศัยประสบการณ์ในการทำงานที่นาน ๆ ซึ่งทำให้มีโอกาสพบปะกับบุคคลอื่นเพิ่มขึ้น และช่วยทำให้มีวุฒิภาวะมากขึ้นด้วย นอกจากนี้ ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจากสภาพการณ์จริง โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการทำงานบนหอผู้ป่วยของนักศึกษาพยาบาล พบว่า สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษาพยาบาลบนหอผู้ป่วย มีลักษณะที่เป็นทางการ ไม่ค่อยเป็นกันเอง มีช่องว่างระหว่างวัย ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะและบุคลิกภาพของพยาบาลแต่ละคน ถ้าพยาบาลที่มีความเป็นกันเองกับนักศึกษา นักศึกษาล้าที่จะเข้ามามีปฏิสัมพันธ์ด้วย การสร้างสัมพันธ์ทางจะเป็นไปด้วยดี ถ้าเจ้าหน้าที่มีลักษณะที่ดู ทำให้ นักศึกษาไม่กล้าที่จะมีปฏิสัมพันธ์ด้วย การสร้างสัมพันธ์ทางจึงไม่เกิดขึ้น และลักษณะของสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับผู้ป่วย จะเป็นสัมพันธภาพแบบวิชาชีพ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ บริการด้านสุขภาพ ให้การช่วยเหลือ เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอน จากการเริ่มต้นไปจนถึงสิ้นสุดสัมพันธภาพ และดำเนินไปภายใต้กฎระเบียบ และจรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาล (นภวัลย์ กัมพลาคีรี, 2532 และ ทัศนาศู บุญทอง, 2530) ทั้งนี้เนื่องมาจากสมรรถนะในการสร้างสัมพันธ์ทางมีลักษณะเฉพาะ มีความซับซ้อน เป็นสิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งการสร้างสัมพันธ์ทางที่ดีต้องอาศัยประสบการณ์ การฝึกฝน อาศัยศิลปะในการเข้าถึงบุคคล อย่างถูกกาลเทศะ และต้องมีความตระหนักในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ (McMahon, 1990) และสาเหตุที่ทำให้การสร้างสัมพันธ์ทางไม่อาจดำเนินไปด้วยดีได้นั้น เกิดได้จาก ความขัดแย้ง หรือความคับข้องใจ (Joyce, 1966)

3. นักศึกษาพยาบาลมีสมรรถนะเกี่ยวกับมนุษย์ด้านการร่วมรู้สึก อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ เรวดี คีรินคร (2531) ที่พบว่า พยาบาลวิชาชีพที่เป็นตัวอย่างประชากรในโรงพยาบาลของรัฐ เขตกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ร้อยละ 70.3 มีความร่วมรู้สึกต่อผู้ป่วยอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้เนื่องมาจากพื้นฐานการเกิดสมรรถนะในการร่วมรู้สึก เกิดขึ้นจากความเมตตากรุณา ความห่วงใย เอื้ออาทร และทัศนคติ (ปานัน บุญหลง, 2528) ซึ่งจากสภาพการณ์จริงในปัจจุบันจะเห็นว่าพยาบาลวิชาชีพมีการเปลี่ยนงานหรือลาออกจากงานพยาบาลเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เนื่องจากมีความเบื่อหน่าย มีทัศนคติที่ติดต่อกับวิชาชีพลดลง ซึ่งจากงานวิจัยของ พัฒนวิดิ เสรีนทวัฒน์ และจรรยาวัตร คมพัยค์ม์ (2531) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงและเปรียบเทียบทัศนคติของนักศึกษาพยาบาลต่อวิชาชีพการพยาบาล ในนักศึกษาพยาบาลหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต (พยาบาลและผดุงครรภ์) คณะพยาบาลศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดลโดยใช้แบบสอบถาม พบว่านักศึกษาพยาบาลมีทัศนคติต่อวิชาชีพการพยาบาล ขณะเรียนในชั้นปีที่ 1 ต่ำกว่าชั้นปีอื่น ๆ โดยคะแนนเฉลี่ยทัศนคติจะลดลงตามชั้นปีที่สูงขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ทัศนคติต่อวิชาชีพของพยาบาล จะลดลงตามระยะเวลาประสบการณ์ในการทำงาน เมื่อทัศนคติที่ติดต่อวิชาชีพลดลง จะส่งผลถึงการให้การพยาบาลผู้ป่วยซึ่งแสดงออกมาในลักษณะของการทำงานตามหน้าที่ ไม่ได้ทำด้วยใจรัก ขาดการเอาใจเขามาใส่ใจเรา ไม่มีสมรรถนะในการร่วมรู้สึก นอกจากนี้ ปาหนัน บุญหลง (2528) ได้กล่าวว่า สมรรถนะในการร่วมรู้สึก จะต้องอาศัยการยอมรับตนเองและเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ ซึ่งหมายถึงว่าต้องมีอัตมโนทัศน์ในด้านบวกนั่นเอง จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีอัตมโนทัศน์ในด้านบวก จึงทำให้มีระดับของสมรรถนะในการร่วมรู้สึกในระดับที่มากกว่าพยาบาลวิชาชีพ แต่ยังคงอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งถือว่าควรมีการพัฒนาให้มีสมรรถนะด้านการร่วมรู้สึกที่สูงขึ้น เนื่องจาก ความร่วมรู้สึกเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดของกระบวนการในการให้การช่วยเหลือ เพราะถ้าเราไม่สามารถเข้าใจผู้อื่นได้อย่างดีเพียงพอแล้ว เราก็ไม่สามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (พรพรรณราย ทรรศนประภา, 2527) และจากการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการร่วมรู้สึก รายข้อ พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมแสดงออกในเรื่องการใช้คำพูดที่เป็นการสะท้อนถึงความรู้สึก ความคิด หรือความต้องการของผู้อื่น อยู่ในระดับที่ถือว่าไม่มีสมรรถนะในเรื่องนี้ ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องมาจาก การสะท้อนความรู้สึก เป็นทักษะที่มีความละเอียดอ่อน และทำได้ค่อนข้างยาก ต้องมีการนั่งอย่างลึกซึ้งและเข้าใจที่ลึกซึ้ง ต้องอาศัยความสามารถอย่างสูงในการจับประเด็นสำคัญของความคิด ความรู้สึก และความต้องการของผู้อื่น (โลรีซ์ โปธิ์แก้ว, 2525)

4. นักศึกษาพยาบาลมีสมรรถนะเกี่ยวกับมนุษย์โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งควรมีการพัฒนาให้อยู่ในระดับสูง เนื่องจากผลการสำรวจผู้สำเร็จการศึกษานพยาบาล ในสังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข (2528) พบว่าฝ่ายบริการพยาบาลมีความต้องการให้พยาบาลมีสมรรถนะเกี่ยวกับมนุษย์ ในด้านการติดต่อสื่อสาร และการสร้างสัมพันธภาพในระดับสูง ดังนั้นสถาบันการศึกษาควรมีพัฒนาสมรรถนะเหล่านี้ให้อยู่ในระดับสูงด้วย โดยเฉพาะสมรรถนะที่มีความเกี่ยวข้องกับการพูด เนื่องจาก การที่ได้วิเคราะห์ถึงสมรรถนะในด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการสร้างสัมพันธภาพ และด้านการร่วมรู้สึก รายข้อ จะเห็นว่านักศึกษาพยาบาลมีพฤติกรรมแสดงออกของสมรรถนะในแต่ละด้าน ในส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้คำพูดอยู่ในระดับปานกลาง และต่ำ ซึ่งควรมีการปรับปรุงและ

พัฒนาให้มีสมรรถนะในเรื่องนี้มากขึ้น

5. สมรรถนะเกี่ยวกับมนุษย์รายด้าน และรวมทุกด้านของนักศึกษาพยาบาลที่มีชั้นปีต่างกัน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก ในการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ มุ่งพัฒนาให้นักศึกษามีสมรรถนะเกี่ยวกับมนุษย์ตลอดหลักสูตร ซึ่งจะเห็นได้จากการจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาได้มีการเรียนวิชาต่าง ๆ ที่ช่วยพัฒนาสมรรถนะเกี่ยวกับมนุษย์ เช่น วิชาการสื่อสาร วิชาภาษาไทย วิชาแนวคิดพื้นฐานและหลักการพยาบาล และวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช โดยมีจุดมุ่งหมายว่า นักศึกษาพยาบาลควรจะต้องการพัฒนาสมรรถนะเกี่ยวกับมนุษย์ขั้นตลอด แต่จากงานวิจัยครั้งนี้ พบว่านักศึกษาที่มีชั้นปีที่สูงขึ้น ไม่ได้มีสมรรถนะเกี่ยวกับมนุษย์เพิ่มมากขึ้น ดังนั้น น่าจะมีการศึกษาถึงกระบวนการเรียนการสอนว่ามีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะเกี่ยวกับมนุษย์ได้หรือไม่

6. สมรรถนะเกี่ยวกับมนุษย์รายด้าน และ รวมทุกด้านของนักศึกษาพยาบาลที่มีอัตมโนทัศน์ ทักษะคิดต่อวิชาชีพ และแรงจูงใจที่ต่างกัน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาพยาบาลมีระดับของอัตมโนทัศน์ ทักษะคิดต่อวิชาชีพ และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับสูง กับปานกลาง ซึ่งจัดว่าอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน ไม่พบว่ามีในระดับต่ำ จึงทำให้การเปรียบเทียบสมรรถนะเกี่ยวกับมนุษย์ กับ อัตมโนทัศน์ ทักษะคิดต่อวิชาชีพ และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ไม่แสดงผลอะไร ดังนั้น น่าจะมีการเปรียบเทียบสมรรถนะเกี่ยวกับมนุษย์ กับ อัตมโนทัศน์ ทักษะคิดต่อวิชาชีพ และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลในส่วนที่มีความแตกต่างกันจริง ๆ คือ ระหว่างอัตมโนทัศน์ด้านบวกกับลบ ทักษะคิดต่อวิชาชีพด้านบวกกับลบ และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในระดับสูงกับต่ำ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. สถาบันการศึกษาน่าควรมีการพัฒนาสมรรถนะเกี่ยวกับมนุษย์ ในด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการสร้างสัมพันธภาพ และสมรรถนะด้านการร่วมรู้สึกของนักศึกษาพยาบาล โดยวางแผนการจัดการเรียนการสอนวิชาที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะ ด้านการติดต่อสื่อสาร ให้นักศึกษามีการแสดงออกทางพฤติกรรม มากกว่าความรู้ทางทฤษฎีที่ได้รับฟังจากการบรรยาย เช่น วิชาการสื่อสาร วิชาภาษาไทย วิชาแนวคิดพื้นฐานและหลักการพยาบาล 1 ในเรื่อง"การติดต่อสื่อสาร" กิจกรรมในการเรียนการสอน ควรส่งเสริมความ

สามารถด้านการพูด การฟัง และการแสดงออกของนักศึกษา โดยให้นักศึกษามีการฝึกด้านการพูดหน้าชั้นเรียน ฝึกการฟังจากสถานการณ์จำลองหรือบทบาทสมมุติที่นักศึกษาเป็นผู้แสดง ซึ่งเป็นการให้นักศึกษามีการแสดงออกของท่าทางที่มีความสอดคล้องกับเรื่องราวที่กำลังแสดง และมีการจัดอบรมให้นักศึกษาพยาบาลมีทักษะด้านการติดต่อสื่อสาร และเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของสมรรถนะในการติดต่อสื่อสาร

นอกจากนี้ควรมีการปลูกฝัง และ สอดแทรกทักษะความสามารถด้านการทำงาน หรือการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพให้แก่ นักศึกษาพยาบาล ตั้งแต่ปีการศึกษาแรกที่เข้ามาศึกษาในวิชาชีพการพยาบาลทั้งนี้เนื่องจาก ถ้ามีการฝึกทักษะในการสื่อสารเร็วเท่าไร จะยิ่งทำให้การสื่อสารระหว่างบุคคลมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเอื้ออำนวยต่อการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้มากขึ้นเท่านั้น (Haynes and Avery, 1979) และการฝึกทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลจะช่วยให้ศึกษามองตนเองดีขึ้น ทำให้สามารถสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นได้มากยิ่งขึ้น (Weissberg; et al, 1978) ให้นักศึกษามีความเข้าใจในธรรมชาติและความต้องการของมนุษย์ เนื่องจากบุคคลที่มีความเข้าใจในธรรมชาติและความต้องการของมนุษย์ จะเป็นผู้ที่มีความร่วมรู้สึกอยู่ในระดับสูง (Rogers, 1971) โดยจัดให้นักศึกษาเรียนวิชามนุษยศาสตร์ และเน้นสมรรถนะการร่วมรู้สึกนี้ในวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช

2. สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาล มีการแสดงออกในเรื่องสมรรถนะเกี่ยวกับมนุษย์มากขึ้น โดยให้โอกาสและอิสระ ในการทำงาน วางแผนงาน และให้นักศึกษามีการตัดสินใจที่จะกระทำการใด ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งอยู่ภายใต้ขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบ และจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลให้นักศึกษาพยาบาลมีความมั่นใจและกล้าแสดงออกมากขึ้นดังที่ Clark (1979) กล่าวว่า คนที่ไม่กล้าแสดงออก จะทำให้เกิดความไม่มั่นใจในการพูดและการแสดงออก นอกจากนี้ ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลมีโอกาสในการทำงาน หรืออยู่ร่วมกับบุคคลที่ต่างอาชีพกันบ้าง เนื่องจากบุคคลที่มีประสบการณ์การทำงานร่วมกับคนหลายประเภท จะทำให้มองชีวิตได้อย่างกว้างไกล ลึกซึ้ง และมีวุฒิภาวะมากขึ้นด้วย (จินตนา ญาติบรรทุง, 2529) ได้แก่ กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ การออกค่ายอาสาพัฒนา เป็นต้น

3. สถาบันการศึกษานพยาบาล ควรมีการปรับปรุงสมรรถนะเกี่ยวกับมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล ในด้านการติดต่อสื่อสาร เรื่อง การใช้คำพูดตอบโต้อย่างมีเหตุผล

การพูดด้วยน้ำเสียงที่นุ่มนวล มีการทอดเสียง การพูดจาอย่างคล่องแคล่วไม่อ้ออึ้งหรือลังเล การพูดจาจะฉาน ชัดถ้อยชัดคำ การใช้คำพูดที่เป็นการตำหนิผู้อื่นควรตำหนิที่การกระทำแทน การตำหนิที่ตัวบุคคล ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงการมีความมั่นใจในตนเองและเป็นพื้นฐานการ แสดงพฤติกรรมของบุคคล และควรมีการปรับปรุงอย่างมากในเรื่องการใช้คำถามปลายเปิด เพื่อกระตุ้นให้ผู้อื่นพูด

ปรับปรุงสมรรถนะด้านการสร้างสัมพันธภาพของนักศึกษาพยาบาล ในเรื่อง การ แสดงการทักทายผู้อื่นก่อน การมีหน้าตาที่ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ และการกล่าวคำ"ขอบคุณ" เมื่อได้รับคำชม

ปรับปรุงสมรรถนะด้านการร่วมรู้สึกของนักศึกษาพยาบาลในเรื่อง น้ำเสียงแสดง ออกถึงอารมณ์ร่วมในเรื่องราวที่ผู้อื่นเล่า การรู้จักใช้คำพูดที่แสดงถึงความห่วงใย เห็นใจ และให้กำลังใจ และ ควรมีการปรับปรุงมากที่สุดในเรื่องการใช้คำพูดที่เป็นการสะท้อนถึง ความรู้สึก ความคิด หรือความต้องการของผู้อื่น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ ของอาจารย์พยาบาล กับ พยาบาลประจำการ
2. ควรทำการศึกษาสมรรถนะเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาพยาบาล ในทุกสังกัด
3. ควรศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ กับการพัฒนาสมรรถนะเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ของ นักศึกษาพยาบาล เช่น การอบรมเลี้ยงดู สภาพแวดล้อม กระบวนการเรียนการสอน